

GORNIŠTVO – IZZIV ZA STRATEGE

V juniju je Slovenija gostila jubilejni XXV. kongres mednarodne federacije vojaških gornikov - IFMS, prvič v zgodovini obeh organizacij združen z letnim srečanjem mednarodnega združenja vojaških gorskih šol - IAMMS. Organizatorja kongresa in srečanja sta bila slovensko združenje vojakov gornikov, ki deluje v okviru Zveze slovenskih častnikov, in Gorska šola SV - Center odličnosti za bojevanje v gorah.

Naša država gostila več kot 100 članov in pripadnikov Mednarodne federacije vojaških gornikov (IFMS) in Mednarodnega združenja vojaških gorskih šol (IAMMS) iz 16 držav. Prizorišče dogajanja je bilo v Bohinjski Beli, srečanje kot kongres pa pomenita veliko priznanje za naše vojaške gornike in pripadnike Gorske šole SV, ki so tudi v tujini zelo cenjeni in spoštovani. Več o tem v pogovoru z brigadirjem mag. Bojanom Pograjcem, v tem triletnem obdobju generalnim sekretarjem IFMS.

Slovenija je že nekaj let članica Mednarodne federacije vojaških gornikov (International Federation of Mountain Soldiers - IFMS), vanjo je bila sprejeta leta 1999, še pred vstopom v Nato, že leta 2002 pa je prvič organizirala tudi kongres te ugledne mednarodne organizacije. Na kratko: kaj je njen glavni namen?

Glavni namen federacije, ki je bila ustanovljena pred petindvajsetimi leti, leta 1985 v Mittenwaldu v Nemčiji, je na

mednarodni ravni med seboj povezati nacionalne organizacije vojaških gornikov po svetu, torej aktivne, rezervne in upokojene vojaške gornike ter tudi še živeče veterane, vojaške gornike preteklih vojn. Ker so lahko člani vseh činov, od vojaka do generala, sta njen namen tudi identifikacija lekcij in učenje iz njih od taktične prek operativne do strateške ravni. Poleg tega federacija, ki povezuje nekdanje nasprotnike v obeh svetovnih vojnah in hladni vojni, z obujanjem spomina na padle vojake v gorah prinaša sporočilo miru in sodelovanje na temelju človekovih pravic in skrbi za naravo v gorskem svetu.

Hkrati s XXV. jubilejnim kongresom IFMS je potekalo tudi 44. srečanje Mednarodnega združenja vojaških gorskih šol (International Association of Military Mountain Schools - IAMMS). Tudi na tem področju ima Slovenija bogato in zavidljivo tradicijo, kljub temu da je samostojna in ima svojo vojsko šele slabi dve desetletji.

Slovenija je pretežno dežela gora in sinov gričev. Slovenski javnosti je bila zato že leta 1992 prvič prikazana usposobljenost pripadnikov takratne TO za bojevanje v gorskem svetu. Leto pozneje se je v gorskem bataljonu oblikovala skupina inštruktorjev, ki je bila skupaj s pripadniki alpskega izvidniškega voda odgovorna za usposabljanje vojakov iz vojaškega gorništa.

Prvi častniki tujih oboroženih sil so na usposabljanje iz gorništa prišli v Vojašnico Bohinjska Bela in na Pokljuko takoj po vstopu Republike Slovenije v Natovo Partnerstvo za mir leta 1994. Inštruktorji so leto pozneje nadgrajevali svoje znanje na specialističnih usposabljanjih v Švici in Nemčiji. Gorska šola SV (GORŠ) je bila zasnovana leta 1995, samostojno pa je začela delovati 1. januarja 1996.

GORŠ se je hitro uveljavila s svojim profesionalizmom. Leta 1999 je postala polnopravna članica IAMMS in gostila njegovo 33. srečanje na Pokljuki. Oktobra 2004 pa je bila ob obisku tedanjega vrhovnega poveljnika strateškega Zavezniškega poveljstva za transformacijo dana pobuda za ustanovitev Centra odličnosti za gorsko bojevanje (COGB).

GORŠ/COGB je danes med drugimi vojaškimi gorskimi šolami zelo spoštovana predvsem zaradi nadgradnje klasičnega usposabljanja za preživetje v gorskem svetu na razvoj taktike sodobnega gorskega bojevanja z manjšimi enotami. Če k temu damo še izkušnje iz mednarodnih operacij in z misij vse do Afganistana, ni čudno, da ima danes GORŠ SV/COGB izpod peresa majorja Mihe Kuharja oba temeljna priročnika za svoje strokovno delovanje, Vojaško gornišvo in Taktika bojevanja v gorah. To sta sploh prvi izvirni slovenski vojaški deli, ki sta bili prevedeni v angleški jezik.

Kateri so bili glavni poudarki 25. kongresa IFMS in 44. srečanja IAMMS letos v Sloveniji?

Obe mednarodni organizaciji sta se sploh prvič srečali ob istem času na istem mestu ter se zavezali k tesne(jše)mu sodelovanju. Neformalni vrstni red držav organizatork v obeh organizacijah je pač takšen, da je to možno šele vsakih nekaj let. Po drugi strani pa je velika večina članov IAMMS tudi članov IFMS, pa še hkratna organizacija obeh dogodkov je zahteven projekt.

Kongres in srečanje sta z aktualnimi temami na okrogli mizi v Sloveniji in svetu dokončno pokazali in dokazali še zadnjim posameznikom, naj so to civilisti ali vojaški uniformiranci, da vojaško gornišvo še zdaleč ni gornišvo

ljubiteljv gora, temveč cenjena vojaška specialnost simetričnega, predvsem pa asimetričnega vojskovanja, vredna vsega strateškega premisleka in usposabljanja za delovanje na taktični ravni glede na sodobne vire ogrožanja.

Tako IAMMS kot IFMS ostajata odprti organizaciji za nove članice. Predurmi prve so se že postavile Norveška, Švedska in Velika Britanija, druge pa Argentina, Črna gora in Romunija. Sam nameravam kot generalni sekretar IFMS začeti postopke za povabilo Turčije, pa morda Pakistana, Indije, Kitajske in navsezadnje tudi Afganistana.

Naj mi bo dovoljeno, da tukaj izpostavim vse pohvale vredno letošnje delo organizacijskega odbora pod vodstvom brigadirja mag. Andreja Ostermana, članov Združenja vojaških gornikov Slovenije na čelu z brigadirjem (v pokoju) Janezom Kavarjem in načelnika, podpolkovnika Boštjana Blaznika s pripadniki GORŠ/COGB. Ravno tako se zahvaljujem za pomoč in podporo ministrici za obrambo in načelniku Generalštaba SV.

Na srečanju ste pripravili okroglo mizo o delovanju in bojevanju v gorskem svetu. To je v zadnjih letih, predvsem znotraj Isafa v Afganistanu še posebno izpostavljeno.

Glede na trenutne vojaške operacije v svetu je bil seveda Afganistan s predstavljenimi izkušnjami in zaključki Američanov, Francozov in tudi nas Slovencev zelo aktualna tema, a še zdaleč ne edina. Še posebno za SV je bil poučen nastop Avstrijcev, ki so predstavili potrebe po gorniškem usposabljanju pripadnikov Kforja in UNIFIL-a na Golanskem višavju.

Razpravljavci so si bili edini, da je tudi na digitaliziranem bojišču ob naj-sodobnejši vojaški opremljenosti in oborožitvi v gorskem svetu še vedno odločilen človek oziroma njegova strokovna, psihična in fizična usposobljenost. Gore pri tem seveda niso nikakršna izjema, res pa je, da je pri gorskem bojevanju glede na podnebne in druge razmere vse skupaj še posebno izraženo. Uspešno in učinkovito lahko v gorskem svetu delujejo praviloma manjše enote z veliko stopnjo samozadostnosti in zmožnostjo vertikalnega manevra.

Možna implikacija vsega skupaj za SV bi lahko bila, da začne razmišljati o uvedbi helikopterske čete v 132. gorski bataljon, ki bi s tem postal prava sodobna mobilna gorska enota. Lokacija helikopterjev, ki jih že imamo in so v Cerkljah, pri tem sploh ni ovira. Seveda gre zgolj za miselni preskok v doktrini delovanja.

Kaj ste prevzeli s prevzemom funkcije generalnega sekretarja IFMS, kaj pomeni

ta funkcija za vas kot visokega častnika Slovenske vojske?

Funkcija generalnega sekretarja pomeni mojo dodatno, neplačano obremenitev. Sprejel sem jo, ker sem menil, da imam dovolj voditeljskega znanja, poleg tega dopolnjuje moje vsakdanje službene obveznosti in izkušnje. Kot poveljnik Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU) SV sem namreč pristojen in odgovoren za GORŠ/COGB. Ravno tako pa mi je bila formalno obljubljena vsa potrebna pomoč Slovenske vojske. Seveda je to tudi velika čast in odgovornost s kar nekaj vpliva zame in za Republiko Slovenijo. Ni mi poznano, da bi že kdo od mojih kolegov vodil in urenil poslanstvo katere izmed mednarodnih organizacij s pol milijona članov. Takole seveda bolj za šalo kot zares stame pred kratkim celo generalpodpolkovnika, poveljnik Nato Defence Collegea in poveljnik Kforja, oba tudi vojaška gornika, na srečanjih oklicala kar za enega od svojih šefov.

GORŠ SV je bila že velikokrat omenjena kot temelj prihodnjega COGB. Ta se nikakor ne izkoplje iz porodnih težav.

Centra odličnosti vsebinsko ne moremo kar preprosto ustanoviti z ukazom. To smo se v SV že naučili, ko smo ustanavljali Jezikovni center Partnerstva za mir s sedežem na Ajševici. Ustanavljanje katerih koli centrov odličnosti znotraj Nute, ki jih z še nekaj drugimi orodji razume kot vzvode za transformacijo vojsk svojih članic, je natančno definiran proces strateškega Zavezniškega poveljstva za transformacijo, ki ga je treba ukalupiti v nacionalne normativne akte. Ni hiter in ni lahek. Poleg tega potrebuje široko domače politično in vojaškostrokovno soglasje. Recimo o tem, ali ni bolje svojih obveznosti do zavezništva izpolnjevati z usposabljanjem zavezniških in partnerskih enot, a tudi posameznikov, pred odhodom v mednarodne operacije in na misije na lastnem nacionalnem ozemlju kot pa neposredno sodelovati s svojimi enotami v nekaterih operacijah. Pa tudi o tem, koliko virov, človeških, finančnih, materialnih in infrastrukture, je država prek svojega obrambnega sistema z vojsko pripravljena nameniti graditvi dotičnega centra odličnosti. Navsezadnje pa tudi o tem kakšen pomen preko centra bomo dali sodelovanju SV s civilnim okoljem od lokalne skupnosti, fakultet do gorniških ter drugih organizacij. Popoln konsenz v vrhu vojske pa bo tako ali tako verjetno dosežen šele z novo, šele prvo strategijo vojaške obrambe Republike Slovenije predvidoma v prihodnjem letu.

Foto: Vili Vignehnik

Sicer pa na terenu "pod gorami" zadeve potekajo še kar zadovoljivo. 1. januarja 2009 je bil z ukazom načelnika Generalštaba SV uradno ustanovljen nacionalni COGB. Na podlagi analize možnih različic nadaljnjega delovanja je bil nato junija 2009 sprejet sklep, da v Sloveniji začnemo postopke za ustanovitev Natovega COGB prek vmesne stopnje v obliki večnacionalnega COGB. Ta se bo ustanovil ob veliko potrebnega mreženja s podpisom sporazuma o razumevanju sodelujočih držav predvidoma junija 2011. COGB, ki že sedaj dosega nekatere cilje v funkciji podpore transformaciji v vseh štirih ključnih stebrih, torej izobraževanju in usposabljanju, analizah z identifikacijo ter učenjem iz lekcij, razvoju konceptov in njihovih evaluacijah ter razvoju doktrin in standardov, bo oblikovan postopno. Hkrati bo zaradi nacionalnega interesa obdržal tudi vse operativne naloge Gorske šole SV. Njegovo končno oblikovanje oziroma Natova akreditacija je bila postavljena v leto 2015. Taka odločitev je bila potrjena tudi z izmenjavo pisem med načelnikom Generalštaba SV in vrhovnim poveljnikom strateškega Zavezniškega poveljstva za transformacijo.

Govorilo se je tudi o tem, da bi delovanje COGB lahko poseglo v občutljiv

svet slovenskega dela Alp, natančneje v Triglavski narodni park (TNP), ki večje koncentracije vojaških enot ne bi prenesel. Prav tako je tam omejeno letenje s helikopterji, brez teh pa si sodobnega bojevanja ne v gorah ne kjer koli drugje danes ne moremo zamisliti.

Slovenska vojska je aktivno sodelovala pri pripravi novega zakona o TNP, ki lahko obstaja in živi le, če se v njem odvijajo primerne aktivnosti. Zmotno je mišljenje, da je TNP namenjen zgolj samemu sebi, vendar pa pušča človeka, ki tam prebiva, in njegove gospodarske dejavnosti za preživetje in razvoj.

Delovanje SV v TNP je bilo že do sedaj omejeno glede streljanja in preletov helikopterjev. Za streljanje uporabljamo strelišča in vadišča zunaj TNP. Preleti helikopterjev pa so omejeni na posebne koridorje. Vaje, v katerih je potrebno sodelovanje helikopterjev, v večjem obsegu izvajamo zunaj TNP in po posebnem dogovoru s civilnimi oblastmi in z lokalnim okoljem. V TNP izvajamo torej samo aktivnosti, ki jih naravno okolje prenese. Poleg tega pripadniki GORŠ/COGB opravljajo funkcijo prostovoljnih nadzornikov TNP pri varovanju narave. Pogosto poberemo, odpeljemo tudi del odpadkov, ki jih za seboj puščajo nekateri drugi obiskovalci parka, oskrbujemo planinske

postojanke, zagotavljamo del dežurstva v vremenski postaji na Kredarici in navsezadnje ali kot najprej pripadniki SV res aktivno sodelujemo pri reševanju ponesrečencev v gorah.

Slovenci imamo bogato in dolgo gorniško tradicijo, tudi vojaško, če se samo spomnimo številnih borcev iz prve svetovne vojne, ki so se bojevali na območju Soške fronte, podobno je bilo med drugo svetovno vojno. Kako prenašate ta dejstva v delovanje vojakov gornikov SV?

Kljub včasih že kar težko predstavljenemu napredku vojaške znanosti in vojaštva, sploh na valu tehnološkega razvoja, pa delovanje gorskih enot v zahtevnih terenskih in vremenskih razmerah ostaja zelo podobno tistemu iz preteklosti. V gorah še vedno zmagujeta fizična pripravljenost in tovarštvo na temeljih vojaškega znanja, iznajdljivosti, odločnosti in poguma posameznikov, ki sestavljajo majhne, hitro premestljive gorske enote.

Slovensko zgodovino vojaškega gornišstva se trudimo prenesti na številne načine, med drugim z razstavami o bojevanju v gorah, kot je bila tista pred nedavnim o delovanju ameriške 10. gorske divizije v Posočju ob koncu druge svetovne vojne, ne samo na mlajše vojaške gornike, temveč na SV kot celoto. In seveda je tu klasično priporočanje beril, kot je *Guerre en montagne* (Vojna v gorah) francoskih polkovnikov Courrègesa, Givra in Le Nena.

Zgodovinski trendi, ki se nadaljujejo v prihodnosti, jasno kažejo, da se danes resnično lahko skrijemo pred močnejšim nasprotnikom samo še v urbana naselja in pogojno gore. Zveni že kot floskula, a njeno ponavljanje je še vedno potrebno za ušesa mlajših poklicnih pripadnikov: »Gore branimo, ker one branijo nas!«

Vaše videnje razvoja vojaškega gornišstva pri nas in v svetu.

Če se omejuje samo na prejšnje in to stoletje, so morali vojaški gorniki sodelovati v številnih bojnih aktivnostih večine vojn. Tudi Slovenci pri tem nismo bili nobena izjema. Čeprav si seveda tega ne želim, pa menim, da bo tako tudi v prihodnje. Vojaško gornišstvo se bo prilagajalo razvoju bojevanja in vojsk, a bo v svojem bistvu ostajalo trd kruh za vse poklicne pripadnike in izziv za vojaške strateške mislece. Tudi kakšnega na sončni strani Alp!